URRILLA
24
ASTARTIA
BILBAO 1933

Euzkadi

ARPIDE-SANEURRIJA
Bilbao'kua ... ... 6,00 irko. Iruilez
Bilbao'atazkua 7,50 " "
Idazki-Itunmena 62,00 " urtez
Atzerrijetakuak 100,00 " "

BELDAYEN ITUNDUBA

XXI urtia | Idazkolea ta Banakolea: Correo, 17, 1.º | 234 Idazkutxa | 17.810 Urrutizkiña | 6.514 zenbakija

Egunekua

Danak areyo

Eskumarantz begiratuten ba'dogu, areyuak ikusiko doguz. Eskeferantz begiratuta, be, areyuak.

Aurerantz begiratuten ba'dogu be, areyuak, dakusguz, ba, ta atserantz begiratuta be bai.

Areyo gustijen erdija, gu euzkotar jeltzaliok aurkitzen garan lekuba da.

Eta esker-eskuma, atze ta aurre, areyozko lauki osuaren erdija garalako, areyo ezagunak dagijezan arantzaen oyartzuna gure belarijetara eltzen da, ta jaurti oi-dabezan ostikadeak, bariz, bijotzetara.

卐 卐

Egun baten, eskertarak, jeltzaliak garalako bakarik eurek suizkilubetako berun-opilak jaurti euskubezan, eta eurakaz sonak zulotuta il-zorijan imini.

Onetariko bat, Mugire jelzalia ixan zan, beñola Matiko'ko batzokitik etxerantz joyela zozolistuak bidera urtenda, sutozka zaurituta iltzat laga eben jeltzale gaste zintzua.

Zauri areik bide ziraia min eta samin aundijak jasan ondoren, gure mutil jeltzale zintzua, aurrenan il zan, soin-urtena arek laga, eutsen ondoren txara bide zala il be. ¡Gaxua!

Eiztarijaren suizkiluko sutotsen txingarrak ikututa zugatz-adarako txori obenge otzana luferatu oi-dan antzian, Mugire, be, luferatu zan, zozolisto gixa-eiztari keldarren suizkilubetako berun edendunak zaurituta lurera jausi be. ¡Ankerak!

Zozolistuak, eta oneikin bustaritu dabiltzanak, eskertak dira: eskerak eta urtziegiak.

Eta eskertaren ixenian, zauritu egiten gatubez; urtzingien ixenian, bariz, zauritu, ta il...

卐 卐 卐

Orain eskumarantz begiratu daigun, eta "erlejiñuaren" ixenian, eskumako eskubakaz damoskubena ikusi.

Larunbata gabian Bilbao'ko "faxistas" deritxuen eskolarak, egin ebena, ikusi zan: Euzko-Araudija deusertuteko asmoz, euzko-abertzalien kaltez sutoska asi.

Eta au, gustijau, eskotar ixenagaz, uskurtzea, "erlejiñua" zabalduteko (?) egiten dabe.

Uskurtzearen belgundarijak ixateko, baña, lenengo kistar-ikasbidia ikasi biar da; ta gero, kistar-ikasbidiak diñuana egin.

Kistar-ikasbidiak bere agindubetako boskarén aginduban, diñoskuna, auxe da: iñor ez ilteko.

Il ezeze, gorotatu be ez egiteko, diñosku, arek, norberaren buruba lez, geidiarena be, maite ixateko baño.

Eskotaren ixenaz, uskurtzea erlejiñua antxiñako "farizeoen" antzian bizi espanetatik bera darijuela dabiltzanen, "fascista", karla-aibontsa-integrista naste-borraste orduko, Goikua'ren amar agindubetako boskarena agindubak diñuan au, zegiten ete dabe...?

卐 卐 卐

Ene irakuile, euzkotarra, itxartu zatez itxartu, ta ikusi be begijok zabal-zabal dozurala, zeure inguru-bira gustijetara begiratu egixu.

Eskumarantz begiratuten ba'dozu, areyuak ikusiko dozuz. Eskefera begiratuta, be, areyuak.

An, aurre-ziar egun argiz atzipetuten zabubezanak, areyuak dozuz, eta atze-ziar etoikeriz saltzen zatubezanak, be, areyuak. ¡Danak areyuak, irakurle...!

¿Adizkidia ikusi ta idoro gura dozula? Ordubau, irakurle, erdira begiratu, zure adizkide bakarak, erdijan dago-ta.

Adizkide au, Jel dozu; Jaun-Goikua eta Lagi-Zara.

卐 卐 卐

Erdira begiratu daigun, ba, egija antxe ikusiko dogu-ta.

Egija ber-bera dan Josu, Urtzi'ren Semia, be, erdijan dakusgu, lapur biren erdijan. Eskumatik daukana lapura da, lapur ona deritxuna. Eskeretik daukana be, lapura, lapur txarra. Lapur oneik eskera ta eskumia dira, baña bijak lapurak... Eta lapur bijon erdikua, Josu da: Josu Obengia, Josu Zuzena, Josu Erostia; galzorijan aurkitzen zan eri gaxo bat gaizkatutiaren, eskui ta eskertaren goroto ta obenak gurutzeratu, ta untzez gurutzian josita zan eben Josu.

Goralgari, aintzagari ta gurgari yaku Josu'ren ixen Donea.

Beragari, ezetsigari ta gaiztetsigari, Josu gurutzeratu ebezan esker-eskumak.

Eskertarak erail, nai eskumatarak erailketea, bijak be, bata: beti gaiztetsigarija.

Beraz eskertaren erailketak gaiztetsigarijak ba-dira, eskotarenak be gaiztetsigarijak dira.

Txalogarija, ostera, beste au da: iñoreñari lotsa ona ixan, eta norberarena ondo zaindutia.

Jeltzaliok egiten doguna orixe da.

Goratuba ixan bedi Jel.

URIBITARTE'TAR IBON.

Kepa Paskasi ziñopa gotzaña, deuna

Valencia'n jayo edo-zan 1220'garen urtetik ara. Gaste jaupaltza-ikaskixunak asi leuzan, eta asko aurreratu zan euretan. Emeretzi urteko zala, I Jauna, Arayon'go bakaldunak, Valencia'ko gotzain-txadoneko araukide egin leban. Arian ez-ei ziraukide aulkijak jauparijai bakarik emoten abadeki edo jaupalgijai be, emoten yakezan, batez be jaupaltzarako lera ta gerkundia erakusten lebenian.

1241'garen urtian edo, Paris'era jun zan bere ikaskixunak biribildu ta asakatuteko. An ikaslagun ixan leuzan Aquino'tar Tomas eta Bagno-reggio'tar Bonabendur deun irakasliak. Gixa-jakintza irakasten jari leben an, bere ikaskixunak amatu orduko; eta gero Urtzizti-irakasletza jadetsi, ta jaupaldu egin zan. Andik Roma'ra jun zan Doipuruba ikerten eta Doipurubaren onespen-bila; eta gero España'ra. España'n, Valencia'n, araukidetzea jarein, eta eskarkunen artian ixena emon, eta lekaidetu zan. Lekaidekuntzea Valencia'n eginda, irakasten eta edasten asi zan. Barcelona'n jakintza irakatsi leban: eta gero, Zaragoza'n Urtziztija. Batera edasten be jarduten leban Zaragoza'n. Zaragoza'n Jauna bakaldunak, Santxa bere semiaren askundia ukatu leutsan. Santxa au eskardun lekaidetu zan gero; eta arik eta aldi Toledo'ko gotzain ixentau leben. Santxa'k arian, Kepa Paskasi, bere gastaroko irakasle ta ardudunari, dei egin leutsan bere ondora, eta laurtza-lagun ixan leban. Augatik batenbatzuk Toledo'ko gotzain-laguntzat euki dabe, oker, baña, ezpai'zan ixan gotzain lagun. Santxa 1275'garen urtian il zanian, aske lotu zan Kepa Paskasi, eta edaskixunari, atxilotubak erostiari eta lekaidetza zabalkundiari ekiten leutsen. España'ko egoalde-ziar ibilita gero, Languedoc, Bronze, Liguria, Toscana-ta ziarkatu leuzan, Orvieto'ra eldu—an leguan arian IV Nikola Doipuruba— eta gero Roma'ra. Roma'tik España'ra egin leban atzera, Paris ziar baña. Paris'en auzi ta eztabaida zorotza zan arian: Miren Neskutz deuna sortzez garbija zan ala ezeko auzi eztabaidea. Kepa Paskasi'k sortzezko garbitasuna altxatu leban gogor eta zintzo, eta gero erijen zabaldu argiro.

Andik Portugal'eko Braga'ra jun zan, Trasmiras ixeneko lekaidetxera, eta lekaipuru ixentau leben. 1296'gareneko urtarilan edo, Roma'n zan barriro. IIIV Bonipazi'k arian, Jaen'go gotzain ixentau leban, eta Trasmiras'eko lekaipurutzea iru urtean eukiteko agindu leutsan, Jaen'go gotzainerkija, txiro ta urija zalarik, lekaipurutzako mozkiñetzaz Jaen'go txirotasuna jasoteko.

Jaen'era eldu, ta goterkija zaintzen eta jaboten ekin leban. Goterkija ikertu leban; eta Josu-Kisto'tzaz ziñetsi-biara, ta Mahoma ezetsi-nai-ta-eza edasten lebalako, Granada'ko bakaldunaren aginduz, atxilotu leben, eta Granada'ra eruan. Granada'ko bakaldunak, atxilotuba gotzaiña zala-ta, eropsidez txindi naiko ukañiko leutsaela-ta, aske samar izten leban; eta Kepa Paskasi'k, bere zelan-alango azkaldija gondurik, Josu-Kisto'rekiko ziñetsi-biara, ekin eta ekin, edasten leban. Jakintsu-jakintsuba zan eta, mahumatarakin eta judarakin eztabaida zorotzak ixaten leuzan, eta asko-be-asko zuritu ta kistarbideratuten leuzan. Umiai eta mutiko neskatuai irakaspidia irakasten leutsen; txiro-landerak-eta matakiro artu, ta jasamen-biderako adoretuten leuzan. Batez be, Mahoma'ren guzur-okerak azaldu ta estikatuz, idazti barija idatzi ta zabaldu leban. Mahomatarak asere bixi jari leuzan; eta asperkunde-egariz, salatu leben bakaldunaren ageri, eta bakaldunari aren buruba eskatu leutsaen. Bakaldunak erailtza agindubu egin, eta 1300'gn. lotazila-6'garenian, buruindu leben. Bere gorpuzkiñak Baeza'k eta Jaen'ek bakotxak beretzat, gura lebela, mando-itsu-sein jari lebezan, mandua nora begira. Mandua Baeza'ra zuzendu zan, eta an dagoz Kepa Paskasi'ren gorpuzkiñak gurgari gaurarte.

M. B. S.

Izpar urtenenak

Jel = Alderdikidien batzarrak. = Bakaldarren agirija. = Mungia'ko bultzijak gixon bat erail. = Uzkudun-Carnera. = Gipuzkoa'ko urjolea. = Españarren itzaldijak. = Aldun = gayak. = Cordero'ren bake = nayak

Bizkai'ko Jel-alderdiko Uri-Buru-Batzarak batu ziran igandez datoren iganderako aldunak aututeko. Eri gustijetan ixan zan adoretasun gurena eta euren aldunak autu ebezan. Bilbao-Abando onetakuak ixan dira Galastegi'tar Eli eta Aregi'tar Pantzeska, abertzale zintzuak. Beraz, datoren igandian batzar nagosija ixango da, aldun-batzaretarako aldun-gayak eukeratuteko.

Bizkai'ko Erkaldar eradikalen alderdijuak argitaldu daun ingitxu baten bitartez jakin dogu, alderdi onetakuak Euzko-araudi-aldez jokatuko dabela. Beriala asiko dira al dabe lana egiten, biarekuak ei-da araudi ori-ta.

Superunda, Kareaga'tar Pilare, Aranzibia, Lamiako'ko markeza, Hurtado-Saratxo, Cadagua, Alcalt Galiano, Areiltza, Etxebarria eta G. Kareaga jaun-andreak ixenpetuta, bakaldarak argitaldu dabe uar bat. Araudijaren aldez jari dira bakaldarok, be. Osuan eztagoz euzko-araudi onegaz, baa erijaren onerako dan ezkero, eurek be autarkija emongo dabe.

Mungia'ko bultzijak eran eben amabost urteko gaste bat. Fernindez Zabala eritxon. Bere lagun bategaz Mungia'ratu zan eta Bilbao'rantz etori ziranian tunelez sartu ziran. Onetan bultzija eldu yaken ganera. Miar eritxon gastia auspez geratu zan, bestia bariz orma-ertzan, baña bultzijak ;o bekokijan eta bertan bera ilta geratu zan.

Bizkai'ko karlatarak eratuta, itzaldi batzuk ixan ziran Erigoitia eritxuban. Pagoaga eta bere lagunak itz-egin eben. Notin askorik etzan batu.

Siena'ko kirol-zelayan jokatu eben ukubilketako txapelketa, Carnera eta Uzkudun'ek. Mussolini be antxe ixan zan. Italiarak emon emonak egin eutson zan Uzkudur'i, ta Carnera ori geratu da Europa'ko txapeldun.

Bariro, Erenderi eta Astigaraga erijak ondatu dauz urijoleak. Lengo ondamendijaren antzekua jazo da orain, be. Erenderi'ko ola batzutan urak igon dira lenago baño be geyago. Astigaraga'n batez-be kalte andijak ixan dira. Notiñik iton dan eztakigu.

Orio'ko patin baten ilota idoro dabe gixon z-' bat. Igande iluntzian etxeruntz joyala-edo, Muxika'tar Joseba Laurentzi jausi zan patin oren baruban eta bertan ilota geratu zan.

Cepas, Gipuzkoa'ko jaurle barija juan da bere sendijaren bila. Avila'kua ei-da eta Donostia'n bixi gura leuke etxeko gustijakin.

Bizkai'ko aldundi-ixunar aldun batzuk geru guraz ibili diranak ixilik dagoz, Madrid'etik esan ei-dabe, ba, naiko aldun-ixunik dagola orain artekuakaz be ta. Jaurliak ezer eztiño, Galano jauna be ez. Beraz, ba aldun-ixun barik eztogu eukiko.

Acosta jaunak eztauka baririk. Izparkarijak iraundu eutsezan gauzai erantzun argirik ez eutsen emon, gaur biar diranak atzalduko dauzala-ta.

Kirol-zalientzat eztago gauza baririk. Athletic ostikolari-aldreak iru tantu sartu eutsozan Erandio'ri. Barakaldo'k eta Ondareta'k jokatu eben eta lenenguak lau ta bigarenak bi bakarik sartu eutsezan alkari.

Unión eta Donostia, ostera bakian geratu diran. Ez batak ez bestiak ezeben tantorik egin. Zaragoza'ri bariz. Tolosa'k sartu eutsozan zortzi. Oidalakua.

Somorostro'ko auzonia dan El Carrascal inguruban etxe bat ere da. Iru mila laurleko balijo eben gauzak ezereztuta geratu dira. Zorijonez ezta ixan erijotzarik.

Euzko-Araudijaren aldez mintzatu dira Erkoreka, Bilbao'ko endoria eta Aretxaga, latari gastia, eradikalen alderdikua. Bijok dagoz betian geure araudija atera biar dala-ta. Ikusiko dogu, ba.

España'ko eriketeak ba-dabil gora-beraka. Marcelino Domingo jaunak itzaldi bat egin eban Madrid'en. Notintza andija batu zan gixon ori entzuten, baña esan ebazanak ixaretan bixi diranentzat edo esan ebazan.

Avila'n itz-egin eban Largo Caballero jaunak. Erkala gora ta erkala bera ibili ostian, auteskunde oneik eurentzat dirala atzaldu eutsen entzuliai. Lari dabiltz sosolistuak aldun batzuk atera nayez.

Eradikala'be eren itzaldijak egin ebezan. Guerra del Río'k itz-egin eban Albacete'n. Biareko gauzetan diruba eralgi biar zala atzaldu eban, ez aundikerijetan. Lerroux goraldu eban oidalez.

Martínez Barrios'ek itzaldi gurena egin eban Alicante'n. España'ko erkala, españar gustijentzat dala esan eutsen entzuliai. Sosolistoen aurka gauza gogorak atzaldu ebazan.

Alba jaunak diñuanez, 1901'garen urtetik adizkide ixan dira bera ta Lerroux eta gogo bat baño ezeuken gauza askotan. Gixon oregan ei-dauka itxaropenik andijena, iñok ezer egin ba-daike, Lerroux'ek egin daikelako.

Cambó'k itzaldi bat egin eban igandez Casals Democrático deritxon aretuan. Langile gustijen aldez zintzo mintzatu zan euren alderdija etala audikijena bakarik langiliena baño atzaldu eban, ba.

Salamanca'tik aurkeztuko diran eskumar aldun-gayak onexek dira: Gil Robles, Casanueva, Iamamie de Clairac, Castaño, Cimas Leal.

Zamora'n alkarekin jokatuko dira eskumarak eta eradikalak. Aldun-gayak onexek dira: Cid, Alba, Jagoba, Carrascal eta Torné.

Eskumarak eztira oindiño konpondu Madrid'en bertan. Batzuk eta bestiak, danak aldun-gai ixan gura leukie. Primo de Rivera zanaren semiak be urten gura leuke, ta asare dabil beste batzuk bazterturtu gura leukielako.

Segovia'n be eskumarak alkartuta duaz. Euren aldun-gaya aukeratu dabez. Cano Rueda, Lozoya'ko markeza, Fernández de Córdoba, Romero, Rebolledo, Martínez Nicolás eta González Parrado. Eradikalakaz batuta duaz.

Bizkai-Txindetxiak Madrid'en daukan tokirako, Ibáñez'tar Gilelma jaun argi ta euzkotara aukeratu dau. An txindetxe-buruba ixango da. Orain arte emen, Bizkaya'n, egon da eta edonok goralduten ixan dau, gixon apal ta ona zalako.

Caceres'ko sosolistuak asare dira, euren algun-gai aukeratzian eztiralako konpondu. Batzuk eta bestiak, gustijak aldun nai ixan dabe. Cordero juan ei-da erki aretara, bakiak egiteko ustez.

Errijetan

GERNIKA

UDALETXIAN. — Geure ziñegotziak Udaletxera biurtu dira, bariro Ayuntamentura joan dira.

Etziran joaten ala? —Ez... ¿Etzenkian?

Teotiko zoritxarekoak Altube jauna alkatetzatik kendu eta beste adizkide bat 500 laurlekogaz zigortau ebanian, geure ziñegotziak euren asaria erakutsi gura izan eben, eta U. B. B.'ren baimenagaz Udaletxetik iges-egin eben, lenengo bear zan lez. Alkate ordekoa gastigatuaz.

Igaro zan astian, baña, abertzale ziñegotziok Muga jaunagaz itz-egin eben, eta euren joanez oregaz eriak kalterik euki eztayan Udaletxera biurtu dira.

Bear zan lez asaria erakutsi da, ta naikoa zan.

Gernika'ren aldez orain lan ¡eta kilu!

卐 卐 卐

Etzan garantzi laregikoa egubasteneko Udal-batzara. Ara:

Ikastola-nagosi bariko margo-lanak Zerbera'tar Pantzeskak egin daizala, 1.165 laurlekoan.

Eri-zain nagosi izan dan Gonzalez'tar Martin'ek adin askotxu be ba-daukola-ta, eri-zaintzan ogei urte bete dituzala-ta "eretiroa" eskatu dau, baña legez jaokan alogeragaz.

Ur gitxitxu ei-dago eri iturietan, eta ur baria Baldatika'tik-edo zelan ekari ikusi bear litzakela, esan zan. Lunotar ziñegotzi baten aburuz, ur-ekarte ori ... mila ogerleko kostauko ei-da...

Zorioneko "Instituto" edo ... dala-ta ainbeste; aurlekogaz ... "konprometidu" ezpaliz aor ... orain ur-ekarterako-ta diru ... lita. ¡Baña eskertarai be lagun... ken da, orain diruok nundik ... ikusi egin biar...

"Neu zeugandik libre nagota".

EMAKUME A. BATZA. — ... iluntzean Gernikar Euzko-Batz... tasunez bete zan.

Iragari gendun lez, E. A. B.... rizko Batzar nagosia egin eban ... emakumetxuak agintariai jar... bereunen bat bildu ziran.

Erabagi aberkoi asko artu zi... euren artian: Eskaratz-irakas... soñeko egintza, eta gexo-jal... ipintia. Ikastick, astian bakot... etan izango dira.

Eta Batzarean esatea astu ... antza, baña, euzkeraz irakaste ... dabe, eta onen ikasteak, olan ... egunorokoak izango dira.

BATA TA BESTIA.— Da... batian gabeko bederatzietan Ger... tzokijan alderdikide batzar nag... da, B. B. B.'ren agindua bete... ria autetsiteko.

Joan zaiteze gusti-gustiok.

卐 卐 卐

Bere ikastaroko azterketak ... obeto atara-ta Gazteiz'tik biurtu ... eta Iriarte'tar Josebe neskatila...

卐 卐 卐

Eleizakoak artuta dago, gaxo... 'tar Karmel, mutikoa, geure be... Jokin'en anaya.

Len-bai-len osatuko al da.

卐 卐 卐

Gustiz osatuta kalian ikusi ... bari'tar Eramun geure adizkid...

卐 卐 卐

Astelena lagun gitxitxugaz ... Oraitiño iluntzerako andik ... gaste talde ederak agertu zir... tzorduan Jon deunaren ... -beterik egon zan.

Urzelai-ta ikusten pelota-tok... reanak oindiño pelotari ori ... diardue.

¡Jokatu be ederto jokatu ei-... berak!

BELU-M...

Z[illegible]Z

EUZKO-ARAUDIA.—Zorion... edo estatutoaren gorabera orain... Bi bide arkitzen dituzu: E... aurka, edo Euzkadi'ren alde.

Azaroa'ren 5'an, araudiaren ... tzen eztan euzkaldunak, 1830'... Espartero ta Maroto'k. Bergar... egin zuten ainbateko maltzurkeri... Ikusi, ta gogoan artuko dituzu ... tik dijoazenak.

Abertzaleak gogor ari dira ... gañontzekoak ere ez aldira ... gelditutuko noski.

¡Zarautz'tarak! ¡Ilaren bost... -araudiaren alde botoa ematera ...

EZKONTZA. — Igaro dan ... ezkondu ziran, Esnal'dar Iman... -Zar" basetxeko mutila, ta Kort... Eramuna "Benta,,'ko gastea.

Urte askotarako alkarekin izan...

ERIOTZA.—Gaxoaldi luze ... ren il da, Maria Uranga, Al... amona. G. B.

Irakurle, otoi bere gogo alde...

LARUNBATEKO ITZALDIA... tzera emana gendukan bezela, "... euzko-idazle azkara gendun izlari... abertzaleak izan bear degun era... kuiakoa egin zigun.

Bere egiak gogoan izango al...

Batzokia bete bete egiten zuan ... nola tartetan ala azkenean, gog... zuan. Artu beriro nereak.

AIZARNAZABAL'EN.—Aberr... de aundia zan igandez emendik, ta ... ederagaz poztutik etxeratu giñan ...

Euzko-ikuritzak bereganatu bez... lit ori.

BATZOKIRA, BATZOKIRA... deadarka nazu aberkide. Laneral... rak baiditugu.

Ta ortan ez degu bik eta iru... bear, abertzale guziak baizik

¡Ia ba, Batzoki'ra egunero!

BAS...

ESKO IATZA

ERIOTZA.—Gaur goizeko la... da Eleizakuak artuta Zabaleta'tar ... ne. G. B. Bere aide gustiei atsek... guntzen dotzagu. Emakume au, ... 'tar Joseba Jon jaunaren G. B. ... zan America-aldian ibilita, bere ... atseden-aldia igarota etori zan be...

AUSO-LANAK.—Dirala-ta eme... alkatiaganako asare dago. Gauza ... ei-ziran. Benipein gaur pregoya ... aginduaz auso-lanera juan gura ... edo ondo iruditzen etxayona agertu ... gaur bertan amaiketatik amaikate... udaletxian. Oin ze erabakitzen da... egin bear. Beste alde batetik be en... eskubidia daukela agintariak orelak... ak eragiteko. Emen bear genduke ... oiturak dakien abogadu edo artarik... auso-lau oneik erabakitzeko. Ia ba... lak, emetik urtenda ikastetxietan ... sayatu ikasten.

ZURU-MURU bat zabaldu da ... katiaren gogua ei da antxiñako Pa... en zubia egitia eskola zaretatik ... etara, norbaitek urten dagian. Nik ... lotxo (G. B.) ikusi neban bein baño ... gotan zubi ori egiten beretzako iño... baño egokiago etorelako.

EUZKO-ARAUDIAREN alde la... ten juan dira baserietara gizon ald... tzuk. Gogor ari gera, ba, emen be et... do erantzungo deuskubela gagoz gure ... seritar jatorok.

Papela be, iya, asko ez
Eta zer esateko be ez
Bukatzera nuatzue ba,
Naiz da dana egon aldrebes

ALDAIRREKO T. ON...

Iritxijak

Euzko - Araudija

LASTER auteskundeak izango ditugu, gure Euzko-Araudi edo "Estatutoa" ontzat artzeko, eta oretarako bizkor ibiltzen on izango litzake, bada egun gutxi gelditzen dirala, ezin dezakegu ukatu..., eta emengo euzkaldun guziai jakiñean ipintzea ere egoki, da, orela guziak ezaguturik, gure araudi onek dakargigun gauz on gustiak, danok alkarturik, bota dezagun gure autarkia araudi onen alde. Egin bear auek, abertzalearenak dira.

Nola nai ere, uste degu erietan geyenak beintzat, araudiaren aldekoak izango dirala.

Ez dakigu "tradicionalista,,'k zer asmotakoak izango diran, baña gogoan eukiezkero, onein Euzkal-eria'ganeko maitasuna (orela diote beintzat) ziur gagoz, oneik ere Euzko-Eraudia'ri beren autarkia eskeñiko diotela. bestela Euzkal-eria'ren aurka jokatzen izango litzake. eta orduan ezin esango dute Euzkel-eriaren zaindari jatorak dirala. baizik "sasi "euzkaldunak dirala...

Baña. Euzko-Araudia, "laikoa" omen da? Eta "¡jakiña! karlistak ez dute nai. ezer ere. "laikoa,,'kin... naiz da Pradera jauna Tribunal de Garantías'erako autua izan, eta Tribunal de Garantías katolikoa al da... ez, baño... an irabazten dana... "katolikoa" dek... ¡A!

Diotenez, euzkal-eriaren alde, jokatzeko, beti "prest" daude, eskatzen dana, "laikoa" izan ez ezkero... Bai?

Bada guk, abertzaleok, aspaldi onetan eskatzen deguna da, Euzkadi, Eroma'rekin bakarik, eren artean konpondu dedila, eta Euzkadi Jaungoikua'ren mendean egon dezala, eta España'k ez dezala zer ikusik izan gurekin... Eta, au "laikoa" al da? Zergatik ez bada, guregana etori? Eta, Guri, guk eskatzen diguna, ukatzen dutenak, zeintzuk dira? "Laikoak eta katolikoak" zuek danok, elkarturik, guri ukatzen zabiltzate guk eskatzen degun bidezko gauza au.

Baña, dana dala, utzi dezagun, beste egun baterako, egi auek, eta jun gaitezen arira, au da araudira.

Esan degunez, "laikoa" da, eta, kalterik egiten al dio, araudi onek, Erlijioari Ez noski, ez dio ezer ere egiten, egiten dion pitiña ere, mesede, zergatik, batere kexkarik gabe, esan dezakegu, emen "eskubiak" izango dirala, nausi, eta oneik gutxi ez bada ere, katolikotasunaren alde jokatuko dutela.

Eta, beste gauz bat, zer ajola dio naiz da "Araudi-laikoa", izan gure biotzak, gure izaera, katolikoa bada?

Ez dute arazoirik, araudi au, "Laikoa" dalako beren aurka dauzela, esanten dutela, oneik aitzakiak, beste ezer ez dira...

Oregatik, gogoan euki, araudiaren aurka jutea, Euzkal-eriaren aurka jokatzea dala, eta laster jakingo dirala, nortzuk diran Euzkal-eriaren aldekoak eta nor beren aurkakoak, eta orduan botoakin izentatua izango da esanaz. Ori "sasi" euzkelduna dek, orek Euzkal-eriaren aurka bota zian, bere autarkia...

Ez dedila ba, iñor gelditu, datoren ilean, 5'an bere autarkia, Euzko-Araudijaren alde bota barik.

AITZA.

Mañaria

LASTER.— Euzko-Araudijatzazko auteskundiak ganian doguz. Datoren ilaren boskarena, (J. L.) euzkotaren ziutzotasuna dala bide, Euzkadi geure aberijari bere azkatasunaren zati bat lortu eragiteko eguna ixango dogu. Garantziko eguna... Araudija lortu ala ez geure gain dagolako; euzko-seme zintzoen eta zintzo eztiranen egiñetan...

Geuk abertzaliok beintzat, geure autarkijak Araudija'ren (Estatuto'aren) aldez emongo doguz bai? ta bestiak be ori egin dagijien aleginduko gara.

ERIIOTZA. — Igaroriko barikuban il zan Ikabaltzeta'tar Genare, "Ikabaltzeta-Beazkoa" basetxeko alabia 66 urtedun zala. Jaunak zeruan euki begi Sendijari atsekabian laguntzen dautzogu.

Erijotzak, aurten, geure eritxua saritxo ikertu dau; dan orduko amaika notin il dira ta. Erija osasuntsu dagonetan, bost edo sei baño eztira ilten.

GEXORIK.— Magunazelaya'tar Joseba'ren emaztia dan Ertzila'tar Eustoke anderea, lengo egunetan gexorik txarto aurkitzen ixan da; zorijonez baña, egunontan obarantza egin dau, ta osatuko dalakuan gagoz Arin eta ondo osatu ba Eustoke.

JUAN-ETORIJAK.—Bilbao'ra Juan ziran Arteaga'tar Luke, Magunazelaya'tar Aurkene ta Bizkara'tar Katariñe anderak Algorta'tik etori zan Jauregi'tar Ander aberkidia.

—Egun batzuk igaroten aurkitzen dira, Zugatza'tar Serapi ta Domeka Ibarengelua'ko mutil gastetxubak.

—Aldikadatxu bat igarota, aste ontan juan da Otxandiano'ra, Etxanobe'tar Kandide andera.

—Astelenez egon zan emen Ixurtza'ko txaunburu agurgarija dan Aretiourtena'tar Lon jauna.

ARTZAÑAK.—Emeko artzañak, aurtengo artuliak (lanak) astartian saldu ebezan. Arobia, emeretzi laurlekoan. Igaz baño diru geitxugo artu ebela-ta, asare etziran ixan.

Eta, beti lez, gustijak batera bazkari luzia jan eben. Eguerditik iluntzeraginokua.

GAZTAÑA-BATZEN.— Basetxietakuak gaztañak batzen zintzo diardube. Ta "San Lukas,,'en kakua" dala-ta, aste ontan gaztañarik geyenak etxeratu ditubez.

"San Lukas'en kakua" eri ontan urila'ko ego-axe indartsubari ereisten dautsogu.

MAÑARIKO.

Jaurt saspigarren ingoskira

Euzkotar umien aldez

"Sócrates, zuk diozuna egunero ikusten deg:."—*Platón.*
(Alkar-izketak)

ORAINDIK denbora gutxi dala, itzak itz bidia ekarita edo, galdetu nioten nere ikastolako umiai ia zer ete zan "hombre pundonoroso".

Ara emen erantzupenak.

Batek: "Un hombre genioso, que siempre tiene mal genio".

Beste batek: "Un hombre barboso como Esau".

Beste batek: "Un hombre malo, que mata a otro hombre".

Eta azkenengoak: "Un atracador".

Kirtenkeri abek umien buruan sortzeko bidea, era, edo erderaz esateko proceso mental, nik esango dizutet zer izan zan. Lenengoak uste izan zuan, "pundonoroso" itzaren durundiari begiratuta, euzkeraz esan oi degun "orixe da gizon puntosua,,'rekin zer ikusiren bat zuala, eta erderara al zuan eran biurtu zuan: "hombre genioso, que tiene siempre mal genio".

Bigarenak beriz "pundonoroso" itzak puntakaz zer ikusiren bat izango zuala oldoztu zuan nonbait, eta punta askoduna, esan zuan ba... gizon bizartsua, "Un hombre barboso como Esau".

Irugarenak ez zuan bururik nekatu. "Pundonoroso" ori gauza ona etzala izango iruditu zitzayon eta beste gabe esan zuan "Un hombre malo, que mata a otro hombre".

Laugarenak, irugarenen iritzia entzun zuanean eta nik ezeztu ez niola ikusi zuanean, iritzi ori ontzat eman zuan, eta arek baño obetoago esatiagaitik esan zuan: "Un atracador" gaur egunian beste gizon iltzalerik ez da entzuten bada ta.

Ara emen nola kirtenkeri abek beren bide zuzenetik etori ziran.

Beste egun batean, irakurten ari giñan liburuan ikusita galdetu nioten ia ete zekiten "hombre avaro" zer ete zan.

Eta danak au batetik erantzun ziraten erotako gizona zala.

Ni ez nintzan ikaratu batere au entzutiaz, au baño gauza aundiagoak entzutera eginda nago umiakin ta.

Baña gauza batek aritu ninduan, ume danak, ezta-baida gabe, au batetik gauza bat erantzutiak.

Erantzuera au argitu nairik, txikien ikastolar Juan nintzan eta ayeri ere galdetu nioten:

—¿Bai aldakizute euzkeraz "hombre avaro" zer dan?

Eta lenengotik batzuek bakarik baña beriala danak erantzun ziraten: —Bai andrea.

—¿Zer da ba?

—Erotako gizona.

Txikien irakaslariari esan nion: —Begira, emen zer dagoan argitu egin bear degu. Nere ikastolako umeak eta zure ikastolakoak danak bat-batera erantzuten dirate "hombre avaro" erotako gizona dala, ta au nola leikian edo nundik ateratzen duten jakin bear degu.

Eta galdetu oni, ta galdetu ari, zirika eta zirika emendik, ara zerk erten zuan.

Nere ikastolatik bi kilometrora, beste eri bateko mugan erota bat dago.

Nik ez det ezagutzen iñoiz izan ez naizalako, baño nere ikastolako umeak, euren eriko erota baño uriago eta erosoago daukielako, iriñen bila ara juaten dira.

Eta erota onek izena "Abaroa" omen du. Ara nundik atera zuten nere ikastolako umeak "hombre avaro" erotako gizona zala

ARITOKIRTA